

פה א מ"י פ"י מהלכות
שמירת הלכה א סג
עשין נזי טו"ע ח"מ ס'
עב טע"ף ב:
פ ב מ"י פ"ד מהלכות
חמץ ה' ה טו"ע ע'
א"ח ס' תמא ס"ה א:
פ ב ג טו"ע א"ח ס' ח'
תמט:
פ ד ה מ"י פ"ג מהל'
חמץ ה' יא סג
עשין נזי טו"ע א"ח ס'
תג סע"ף ה:
פ ו ז מ"י פ"ד מהל'
שאלה ופקדון הלכה
ד סג עשין פח טו"ע
ח"מ ס' רלא סע"ף (יט)
[עו]:
צ ה מ"י פ"ו מהלכות
תרומות ה' א:
צ א ט ש ה' ב:

רבינו הגנאל

ופריך לנולם וריש וספא
בשההינו אצלו, וברך
יצחק פליגי דאמר בנין
לבעל חוב שקונה משכון,
שנאמר ולך תהיה צדקה
אם אינו קונה צדקה מנין,
ת"ק לית ליה אה דרי יצחק
ה' מאיר את י"ח.
ומתמהינין (ו) וכי דרי יצחק
תנאי היא. ושנינין כולי
עלמא אית להו דרי יצחק,
והכא בהא קא מפיגלי,
עלמא סביר ישראל מישאל
דבר צדקה הוא קני, אבל
משכון דגוי דלאו בר צדקה
הוא לא קני. ורי מאיר סבר
ת"ק משכון דישאל קני
ליה המלוה, משכון דגוי
לא כל שכן, אבל נכרי
שאלה את ישראל על
המצו וקבע לו זמן לפירוט
אחר הפסח דברי הכל
עובר, דלא קנה הגוי חצו
של ישראל אלא ברשות
ישראל קאי ועובר עליו.
ומקשינין תנן נכרי שהלוה
את ישראל על חצו אחר
הפסח מותר בהנאה,
והאמרת גוי מישאל לא
קני ואפילו הורינו אצל.
ושנינין משנתנו בשפירוש
לו קני מעכשיו, כדתנאי
נכרי שהרחיק פת פורני
בפסח, ואם אבר לו
הגיעתך כלומר קני
מעכשיו עובר, וכן סוגיא
דשמע"טא זו סלקא והוא
בגוון הא דתנן הלוה על
שדוה ואתן לו אם איני
מביא לך עד שלש שבועות
הרי הוא לך מעכשיו כו'.
ת"ר חנות של גוי ומלאי
של גוי, כלומר הסחורה
שבתוך החנות לנכרי,
ופרעלי ישראל נכנסין לשם
ועושין מלאכתן, חמץ
שנמצא שם אחר הפסח
אסור בהנאה, ואין צריך
לומר באכילה, כלומר
חנות של ישראל ומלאי של
ישראל ופרעלי גרים נכנסין
שם ומשמשין בצרכי
החנות. חמץ שנמצא שם
אחר הפסח מותר באכילה,
ואין צריך לומר בהנאה.
כללא דמילתא בתר פועלין
אזלינן, אם פרעלין ישראל
הן חמצן הוא ואסור, ואם
של גויים מותר. חמץ
שנפלה עליו מפורט ונתמך
בעפר, אם הוא אסור
שלשה טפחים בכרי שאין

אלא הב"ע שהרהינו אצלו וקמ"פ"ג בדרכי יצחק. תימה לריב"א
אצ"י היאך יתכן הך דע"כ דדרכי יצחק קמ"פ"ג וסיפא
דקתני נכרי שהלוה את ישראל על חצו אחר הפסח וסיפא
אע"ג דלא קנה כיון דלמפרע הוא גובה ומפרש
למ"ד כיון דלמפרע הוא גובה ומפרש
ריב"א דהשתא כי מוקי פלוגתא
דדרכי יצחק מיירי שלא בא ישראל
לידי גזייה שפדלו נכרי לצדקה
דלא שייך השתא פלוגתא דאצ"י
ורבא כלל אלא דהא קמ"פ"ג דלמאן
דלמך עובר ס"ל דקני ליה ישראל
מנכרי ג וה"ל דרשות ישראל ומ"ד אינו
עובר ס"ל דלא קני ליה והרי לא היה
דרשותו וביסופא ד"ה עובר דלא קני
ליה נכרי לכ"ע והרי היה דרשות
ישראל ומיהו מתנינין דקתני נכרי
שהלוה וכו' מותר בהנאה מיירי
שלא פדלו ישראל דאי פדלו אע"ג
דמוקי ליה צמוןן דלא דלמך ליה
מעכשיו מלא מקום מלא מהני:
בדרבי יצחק קמ"פ"ג. תימה
הא ר' יצחק לא קאמר
דקני משכון אלא של צדעת הלוה
כדמוכז בהאומנין (בבא מציעא פג).
והכל ישראל שהלוה לנכרי על
חצו תנן דמשמע צדעת הלוה
על המשכון שומר שכר והתניא שומר
חנם ומשני הא דמשכנו צדעת
הלוהתו והא של צדעת הלוהתו
ופריך והא אדי ואידי על המשכון
קתני^ג ויש לומר דהכי פירושו כיון
דשל צדעת הלוהתו קונה לגמרי
דדרכי יצחק א"כ לענין חמץ יש לנו
לחושבו כאלו הוא שלו לעבור בלא
ימלא חף צדעת הלוהתו דצדעת בלא
ימלא וכן יש לפרש בהש"ס (גישן ה).
גבי המלוה על המשכון אינו
משמע מדרכי יצחק כיון דקני ליה
שלא צדעת הלוהתו צדעת הלוהתו
נמי מקרי של אחר צדק:
שקונה משכון. פ"ה קונה
משכון לענין חיוז
אונסין ור"י אומר דבהאומנין (ב"מ
פג) משמע דלא הו אלא שומר שכר
דהלוהו על המשכון שומר שכר צעי
למימר הסם בגמר דסדר לה כרבי
יצחק וכולה שמעתא חמונו של נכרי
צד ישראל איירי שלא קבל עליו
ישראל אחריות דאי קבל הרי הוא שלו
ועובר עליו כדמוכז צ"ק (דף ה):
ואם אבר הנעתך עובר. לאצ"י
רישא מיירי כשפדלו וסיפא כי אבר
הגעתיך היינו שאינו רוצה לפדותו:^ה

אלא רישא וסיפא כשהרהינו אבל בלא הרהינו דכילי עלמא מנאן
ולגבה הוא גובה: קונה משכון. כל ימי הלואה המשכון קניו לו ואם
נאנס חייב צאונסין שאינו עליו לא כשומר חנם ולא כשומר שכר
שפטורין צאונסין אלא כולו צדעיה וצדעיה עומד: ולך סיפא
דקדק. צדעיה העצוב כתיב. אי
אמרת קונה משכון איכא דקדק דהא
שכיבה ששכז צדעיהתו שהשאל לו
זה דבר הקניו לו ואם אינו קונה
דקדק צדעיהתו זו מניין על שלו
שכז: אבל ישראל מנכרי לא.
הלךך לא עבר עליה דלמך מר
(לעיל דף עט). אבל אמה רוצה של
אחרים: סגן נכרי שהלוה וכו'.
ואותיבנא לדכא לעיל [ע"א] ושניין
בשהרהינו אללו והא אמרת השתא
דדרי הכל נכרי מישאל לא קני:
לא קשיא. מתניתיך דלמך ליה
כשהרהינו אללו אם לא אמן לך עד
יוס פלוגי יהא שלך מעכשיו הלכך
נכרי שהלוה את ישראל קס ליה חמץ
דרשות נכרי ישראל שהלוה את הנכרי
קס ליה דרשות ישראל ברייתא דלא
אמר ליה מעכשיו אלא כשאר משכון
נתנו לו וקצע לו זמן שאם לא יפרע
לו יגבה חצו ומשכנו וישום אותו
דמיסין הלכך נכרי שהלוה לישאל
דדרי הכל אפילו לא פרע ליה
אסור לישאל ליהנות ממנו דכל
ימות הפסח של ישראל היה דמנאן
ולגבה הוא גובה ואי משום דהרהינו
נכרי מישאל לא קני. ישראל
שהלוה פליגי מאן דאמר סכר כיון
שהרהינו צעל חוב קונה משכון וליכא
למימר הכא מנאן ולגבה גובה
ומאן דדרי קסדר ישראל מנכרי
ליכא דקדק ולא קני משכון: ומנא
סימנא. דאפילו כשהרהינו שאני
לן צין אבר מעכשיו ללא אבר
מעכשיו: פס פורני. פת גדולה
האפיה צמור גדול כעין תנורים
שלנו שהתנורים שלהם היו קטנים
ומיעטלין ופיהם למעלה ומדביקין
הפת דזפות שאין אופין זה אלא
פמים קטנים ואורחא דמילתא נקט
אינו עובר. בפסח דקסדר
ישראל מנכרי לא קני משכון:
הגעתיך. מעכשיו קאמר אם לא
אפרע לך עד יוס פלוגי עובר ואף
על פי שלא הביע הזמן שמה כשיגיע
לא יפרע ומנא עובר למפרע צבל
יראה: מאי שגא רישא כו'. אי הגעתיך
לאו מעכשיו הוא מאי קא מהני בלאו
הגעתיך נמי כי מטא זמניה ולא פרע
שקיל ליה בחובו: ומנא של ישראל.
פת ויין הנמכר בתוכה: אסור
צבזב. שמה יפקח הגל צמועד ומנא
שפיעה היא אללו וחידי דשומר חנם
צגוג. שגג צתומה דאפילו חיד
צחמץ משלם קרן חומש ואף על גב
דלא הוה שויא מידי דחמץ צפסח אסור
שהגלה מיהו שגג צתומה דכתיב ציה
וחמישתיה יוסף עליו ונתן לכהן את
הקודש (ויקרא כג) דבר הראוי להיות
קודש שאינו יכול לשלם לו המעות
אלא הפירות והתשלומין נעשין תרומה
כלקמן [ג]. לכו לפי דמיו משלם אלא
לפי מדה הלכך לאו צמר דמיסין
אזלינן: צמזי. שהויד בתרומה אפילו
שגג צחמץ סטור מן התשלומין:
ומדמי עינים. אם תרומה טמאה
היא אין משלם לו דמי עינים שהיתה
ראויה להיסק תחת תבשילו משום
דתרומה מויד אין צה חומש ואין
תשלומיה לכפרה ואין נעשין תרומה
דגזי חומש צשגגה כתיב אבל מויד
אינו אלא כשאר גזנן צעלמא ומשלם
מעות ולפי דמיו ולא לפי המדה
וממך צפסח לאו צר דמיסין דאסור
בהנאה ואף להיסק לא הו חוי ליה
ולאו מידי אפסדיה: גמ'^ו

(א) צ"מ פ"ג גישן לו.
שבעות מ"ד [קדושין טז].
(ב) ומסופה פ"ב ה"ד
ע"ש. (ג) צ"מ ע"ל ת.
(ד) צ"מ ט"ז (ס) תומות
פ"ו [מ"א] צ"מ מ"ד:
(ו) [צ"מ פ"א].

הגהות הב"ח

(א) גמ' שהלוה את ישראל
על מנא:

מוסף רש"י

שקונה משכון. ללא מילי
להתמיץ צמועין (ב"מ פג).
ואם אבר חייב צדעיהתו
(גישן לו). חמץ שנפלה
עליו מפולת הרי הוא
כמבוער. ואין לךך לנעו
דאין פתן עד גל יראה
(ב"מ פג). כספים אין
להם שמירה אלא
בקרקע. דלס לא שמן
וגגננ. פשיעה היא (ב"מ
מ"ד). משום ריחא.
שכלכז מריס ומופס אחרים
והרי הוא מוילאו ונראה
(טו).

מוסף תוספות

א. קודם דמטא זימניה.
מוס' ר"פ. ב. כיון דסבירא
לן כרבי יצחק הרי הוא
עובר עליו שכל זמן שהיה
בדי ישראל היה עליו לממדי
דב"ח קונה משכון. מוס'
מ"ד. ג. ופרשי"ה דעל
המשכון משמע בשעת
הלוואה. מוס' שאין. ד. לא
מוקי לה במעכשיו אלא.
ש. ה. פי' לאתר הפסח
אי"ל לא אפדנו וריחא שלך.
עובר דלמפרע הוא גובה.
מוס' הרישא.

רבינו הגנאל (המשך)

היא אלא טפח בלבד סגי.
דקין דמיוס אסורוי
מכניס לא דהא משום
ריחא לא חיישינן, לכך
אפילו אם הוא טמון
בקרקע טפח סגי ליה.
מתני' האוכל תרומת חמץ
בפסח בשוגג משלם קרן
וחומש, במידו הואיל
מתיב האוכל תרומת חמץ
החטואין ומדמי העצים,
פירוש לא תאמר חשובו זו
התרומה שאכלת אתה
כאלו שרפת אותה ותיחית
מננה ואתה חייב לשלם
כפי תנאיתך. אלא אפילו
מעצם העומק לשרפה
אין חיוב לשלם, שהחמץ
בפסח איסורי הנאה הוא.
ולית ליה לכהן לשרפה
וליהנות ממנה. כדריך
שנהגו בשאר ימות השנה
בתרומה טמאה אפסדיה
תחת תבשילו. אי הכי
אפילו בשוגג יהא פטור מן
התשלומין דהא לית ליה
הוא דאמר ותמה על צעקן ה"ך
אכל תרומה שוגג משלם קרן וחומש,
אחד האוכל ואחד השותה

בהנאה. דלא תלין ליה צדעיהתן אלא מן של מלאי היה ושל ישראל הוא: גמ' לריך שיענל
עובר עליו: כספים. של פיקדון אין להם שמירה אלא צקרקע ואם לא נתנן צקרקע ואצדו
חידי צפשיעה: משום ריחא. שהכלב כריחו ומחטטו ומוילאו: מסיכרא. מקום: בותני' צגוג. שגג
צתומה קרן וחומש ואף על גב דלא הוה שויא מידי דחמץ צפסח אסור שהגלה מיהו שגג
צתומה דכתיב ציה וחמישתיה יוסף עליו ונתן לכהן את הקודש (ויקרא כג) דבר הראוי להיות
קודש שאינו יכול לשלם לו המעות אלא הפירות והתשלומין נעשין תרומה
כלקמן [ג]. לאו לפי דמיו משלם אלא לפי מדה הלכך לאו צמר דמיסין אזלינן: צמזי. שהויד
בתרומה אפילו שגג צחמץ סטור מן התשלומין:
ומדמי עינים. אם תרומה טמאה היא אין משלם לו דמי עינים שהיתה ראויה להיסק תחת
תבשילו משום דתרומה מויד אין צה חומש ואין תשלומיה לכפרה ואין נעשין תרומה
דגזי חומש צשגגה כתיב אבל מויד אינו אלא כשאר גזנן צעלמא ומשלם מעות ולפי דמיו
ולא לפי המדה וממך צפסח לאו צר דמיסין דאסור בהנאה ואף להיסק לא הו חוי ליה
ולאו מידי אפסדיה: גמ'^ו

דמים דאיסורי הנאה הוא, ואמרינן מתני' ר' יוסי הגלילי הוא דאמר ותמה על צעקן ה"ך
אכל תרומה שוגג משלם קרן וחומש, אחד האוכל ואחד השותה
כדבעינן למימר לקמן. תנן התם בתרומה פ"ו. אבל תרומה שוגג משלם קרן וחומש,
אחד האוכל ואחד השותה

(א) משמע דכתיב כי ג' אחרת גמ' דמעיקרא ס"ד דפליגי בדרי יצחק ופ"א כי צ"מ קונה משכון או ללא. (ב) צ"מ משמע על שם הל' שהוכר דמיירי מעכשיו אכן כתיב שם ס' ע"ג מוקמנן דלמך ליה קני מעכשיו.

צה א ממי פ"י מהל' מרומות הל' טו: צו ב ג ממי שם הל' ז: ד [ממי שם הל' ט: ה [ממי פ"א מהל' מעילה הל' ט:]

רבינו הגאון

ודאי ר' אלעזר חסמא אית ליה כי חמץ בפסח מותר בהנאה, אבל ר' עקיבא ור' יוחנן בן נורי ור' אליעזר בן יעקב יש לומר כי כולו סבירא להו חמץ בפסח אטור בהנאה ובהא פליגי, מאן דפטו סבר לפי דמים משלם וחמץ בפסח אין לו דמים לפיכך פטור, ומאן דמייבב סבר לפי מדה משלם ואצ"פ שאין לו דמים כיון שהוא אינו משלם אלא לפי מדה חייב לשלם. ולית לן למימר מאפי דר' יוחנן בן נורי לפי מדה משלם סבירא ליה, דחמץ בפסח מותר בהנאה אלא ר' עקיבא אף חמץ בפסח יש לו חיתוך ליה לרבי יוחנן בן נורי לאהדורי לר' עקיבא אף חמץ בפסח יש לו חיתוך שאם רוצה מסיקה או מרביצ לפי כלבו, כי חתיך דמהדר ר' אלעזר חסמא, אלא שם לפי מדה משלם סבירא ליה ש"מ, ת"ר אבל כוית תרומה משלם קרן וחומש, מ"ט דכתיב ואיש כי יאכל קדש בשגגה וסוף חמישיתו עליו, ואכלה בכוית אכילה היא, אבא שאל אומר אינו משלם עד שיהיה בה שוה פרוטה, מ"ט טעמא דכתיב ונתן לכן את הקדש ואת נתינתו בפחות משוה פרוטה, גמא אכל פחות מכוית תרומה משלם קרן ואינו משלם חומש, ואוקימנא דלא כאבא שאל, דאי אבא שאל כיון דאית ביה שוה פרוטה אצ"ב דלא הוי כוית, ואמר רב פפא אפילו תימא אבא שאל, אבא שאל תרתי בעי שיהיה בו כוית ושוה פרוטה, איני דאבא שאל לא מייחבב אלא אם יש בו כוית, והנתיב אבא שאל אומר כל שיש בו שוה פרוטה חייב בתשלומין וכל שאין בו שוה פרוטה אינו חייב, אמרו לו לא אמרו שוה פרוטה אלא לענין מעילה, אבל לענין תרומה עד שיהא בה כוית, מכלל דהשתא (לאבא שאל) לא מחייב וכיון דמייחבב ודאי אית ביה שוה פרוטה, ואם איתא דאבא שאל לא הוה מחייב עד דאית ביה כוית, כיון שיש בה כוית חייב הוה ליה למימר ולעלה בתרומתא לרב פפא, ואף רב פפא הוה ביה, דתניא נפש כי תגעול מעל וחטאה בשגגה מקדש ה' פטור והלא דין הוא ומה שאר מצות שחייב בהן כרת אינו דין שפטר את המזיד לא אם אמרת בשאר מצות שחייב בה מיתה ביה חייב ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין האי תנא מעיקרא אלימא ליה כרת ולבסוף אלימא ליה מיתה ואמר ליה הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן מיתה בפחות מכוית תאמר במעילה שחייב וא"ל מאי ניהותא דרבה ורב ששת שרו ביה נגא מאן שמעת ליה דאמר

ואין נתינה פחות משוה פרוטה. ורצנן נמי לא פליגי אלא משום דכתיב אכילה וא"ת והא קיימא לן (חולין דף ק"א): דחטא אחת פוטרת את הכרי אע"ג דכתיב צה נתינה דכתיב תמן לו וצוה"ב (צ"מ מו.) אמר קונון בכלי אע"פ שאין צו שוה פרוטה אע"ג דכתיב ונתן לרעהו וגבי גט איסורי הנאה כשר אע"ג דכתיב ונתן צידה יש לומר דהכא ודאי צענין שוה פרוטה דנתינה קיימא אשתלומין והוה כמו השבת גזילה שאין צפחות משוה פרוטה^א ולהכי משום דכתיב ונתן משמע פטור נתינה משוה פרוטה ונתן משמע פטור נתינה דכתיב בהן נתינה לא צענין שוה פרוטה מיהו קשה לר"י דרבי יהודה דריש בכריתות (דף ו:ו) ואשר יתן ממנו על זר בזבית ויליף נתינה נתינה מתרומה ואדיליף מתרומה בזבית לילף מכל נתינה לחומרא דהוה כלל שהוא כגון שיעור והוה נמי דומי' דסיכה דהוה בכלל שהוא ולמ"ד התם נתינה בכלל שהוא א"ש^ב: **ההוא מיבעיא** ליה לדבר הראוי להיות קודש, ואע"ג דנאמ' הקודש דרשינן דבר הראוי להיות קודש אצטריך נמי ונתן דאי כתב את הקודש למודיע ה"ל ללא אתא למעוטי אלא מענה אכל כל פירות ישלם^ג דהכי כתב ונתן דמשמע שהפירות של נתינה צענין ראוי להיות קודש: **מע"ל** ש"א חייב בה כרת אינו דין שפטר בה את המזיד. מיתה יימא היא הנותנת דשאר מלות שהן חמורות שהן צכרת אין לזדונה כפרה אכל מעילה שהיא קלה שאין צה כרת יש לזדונה כפרה וכה"ג אילכ בריש מכות (דף כ:ו) דקאמר ק"ו ומה הוא שעושה מעשה צמויד אינו גולה עדים שלא עשו מעשה אינו דין שלא יגלו היא הנותנת הוא שעשה מעשה צמויד לא יגלה כי היכי דלא מיהו ליה כפרה הן שלא עשו מעשה יגלו דמיהו ליה כפרה ועוד ארבעה המצויין על הזדון שגגה יוכיחו דאין צבן כרת מייבבין על זדונם הבא על שפחה חרופה ומזיר טמא ושצועת העדות והפקדון^ד (מוספתא דכריתות פ"א) ואומר ר"י דשפיר פריך בלאו הכי לא אם אמרת וכו' ומיהו קשה לר"י^ה אמאי אצטריך בכריתות (דף ט:ו) צשפחה חרופה אשר טמא לרבות זדון וגבי מזיר נמי דרש מפתאוס לרבות זדון דאי משום דלא נילף ממעילה דלמעט מודון ארבעה משצועת העדות והפקדון אית לן למילף דלחומרא מקשינן^ו: ומינה

אמר אבוי רבי אליעזר בן יעקב ורבי עקיבא ור' יוחנן בן נורי כולו סבירא להו חמץ בפסח אסור בהנאה ובהא פליגי דרבי עקיבא סבר א"לפי דמים משלם ורבי יוחנן בן נורי סבר לפי מדה משלם פשיטא מהו דתימא רבי יוחנן בן נורי נמי ברבי עקיבא סבירא ליה דאמר לפי דמים משלם והתם היינו מעמא דקא מחייב משום דסבר לה בר' יוסף הגלילי דאמר חמץ בפסח מותר בהנאה קמ"ל ואימא הכי נמי אם כן נהדר ליה רבי יוחנן בן נורי לר' עקיבא כי היכי דמהדר ליה רבי אליעזר חסמא לר' אליעזר בן יעקב: **ת"ר**^ז **האוכל כוית תרומה משלם קרן וחומש אבא שאל אומר עד שיהא בו שוה פרוטה מ"ט דתנא קמא אמר קרא ו' ואיש כי יאכל קדש בשגגה ואכילה בכזית ואבא שאל מאי טעמא אמר קרא ונתן ואין נתינה פחות משוה פרוטה ואידך נמי הא כתיב יאכל ההוא^ח פרט לבזויק הוא דאתא ותנא קמא הכתיב ונתן ההוא מיבעי ליה לדבר הראוי להיות קדש^ט (פרט לאוכל תרומת חמץ בפסח): **ת"ר**^י **האוכל תרומה פחות מכזית משלם את הקרן ואינו משלם את החומש היכי דמו אי דלית ביה שוה פרוטה קרן נמי לא אישלם ואי דאית בה שוה פרוטה חומש נמי אישלם לעולם דאית בה שוה פרוטה ואפילו הכי כיון דלית ביה כזית משלם את הקרן ואינו משלם את החומש אמרוה רבנן קמיה דרב פפא הא דלא כאבא שאל דאי כאבא שאל כיון שיש בה שוה פרוטה אע"ג דלית ביה כוית אמר להו רב פפא אפילו תימא אבא שאל תרתי בעי ומי בעי אבא שאל תרתי והא^י תנן אבא שאל אומר את שיש בו שוה פרוטה חייב בתשלומין את שאין בו שוה פרוטה אינו חייב בתשלומין אמרו לו הלא אמרו שוה פרוטה אלא לענין מעילה בלבד אבל לתרומה אינו חייב עד שיהא בו כוית ואם איתא כיון שיש בו כוית מיבעי ליה תיובתא ואף רב פפא הדר ביה דתניא^כ וחטאה בשגגה פרט למזיד והלא דין הוא ומה שאר מצות שחייב בהן כרת פומר בהן את המזיד מעילה שאין בה כרת אינו דין שפטר את המזיד לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן מיתה ביה חייב ליה רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין האי תנא מעיקרא אלימא ליה כרת ולבסוף אלימא ליה מיתה ואמר ליה הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן מיתה בפחות מכוית תאמר במעילה שחייב וא"ל מאי ניהותא דרבה ורב ששת שרו ביה נגא מאן שמעת ליה דאמר****

אמר אבוי ר' עקיבא ור' יוחנן בן נורי. אע"ג דלחייב בתשלומין סבירא ליה דאין לו דמים. ובהא פליגי רבי עקיבא ור' יוחנן בן נורי: א"כ. דסבירא ליה מותר ניהדר ליה ר' יוחנן לרבי עקיבא אף ליה יש לו היתר הסקה: **דיום תרומה**. בשאר ימות השנה קאי: **פרט למזיק**. תרומה של כהן אפי' בשוגג שאינו משלם חומש אלא קרן כשאר מזיק חולין: **הוא מביעי ליה דבר הראוי להיות קדש**. וכוליה קרא משום סיפא אצטריך: **דאיש צה שוה פרוטה**. וליכא כוית כגון שנת צנורת: **כיון דאיש צה דיום פו' דאכילה כתיבא צה: אמרוה רבנן קמיה דרב פפא**. דקדקו מלבן ואמרו לפניו דהא מתיני' דקפדא אכזית דלא ככזא שאלו דהא שמעינן ל' דקפיד אפרוט' ולא אכזית: **סריני צע' שיהא צו כוית דהא אכילה כתיבא ציה ושיהא צדמיו פרוטה דהא כתיב ונתן: חייב בתשלומין**. תרומת שוגג קאי וקרן וחומש קאמר: **לענין מעילה**. צנהנה מהקדש גבוה דהתם לא כתיב אכילה אכל לתרומה אפי' יש צו שוה פרוטה אין חייב חומש עד שיהא צו כוית. מכלל לאכזא' שאלו אע"ג דליכא כוית דאם איתא דתמתי צע' וציע צו כוית קאי אכזא שאלו וקאמר דאע"ג דאית ציה כוית צענין פרוט' הכי הוה ליה למימר כיון דיש צו כוית חייב: **וחטאה בשגג' במעיל' דהקדש כתיב: והלא דין הוא**. דמויד פטור מקרבן ולמה ל' קרא: **שחייב צבן**. הכתוב כרת כגון חלב ודס: **פטור צבן אם המזיד**. מקרבן דגבי טעולת שגגה כתיב: **לא חייב צבן מיסא**. צדי שמיים אכל מעילה חייב על זדונה מיתה כדלקמן ודילמא מיתה חמירא מכת: **ואמר ליה רב נחמן גרסינן**. האי תנא אלימא ליה כרת ממיתה מעיקרא דקמתי מעילה שלא חייב צה כרת אלא מיתה כו' אלמא כרת חמירא ולצוקו אלימא ל' מיתה דקמתי תאמר במעילה כו': **וא"ל רב חייא לעולם כרת אלימא ליה והך סיפא דמתני' הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מלות משוה פרוטה חייב צבן אפילו מיתה בפחות מכוית תאמר צפחות מכזית. ככולוהו גרסינן ואמר ליה ומתקיף ליה רב פפא כו' עד הדר ציה^ל: **ומאי ניהותא**. איכא דהא רבה ורב ששת שדו ציה נגא צהאי תירוצא דתריית ומקשו הכי היכי אמרי' דתנא אפחות מכוית מחייב מיתה: **מאן שמעט צה דאמר מעילה זדונה מיסא רבי**. ועל כרחק מתרומה גמר לה דמפרשינן וכיון דמתרומה גמר לא משכח צה מיתה אלא בזבית כתרומה דתרומה גבי מיתה כתיב צה אכילה דמיתה דתרומה נפקא לן מדסמיך וכל זר לא יאכל קדש^מ גבי ומתו צו כי יתללוהו צאלו הן הנשרפין צנסהדרין (דף פג:): **הזיד****

(א) [לעיל כג. כח:]; (ב) [יומא פ. פא. צ"מ ט:]; מעילה יט. א. (ג) רש"י מ"ז, ד) [מוספתא דמרומות פ"ז ה"ב ע"ש וז"ל והמזיל]; (ה) [שבת קנב. יומא טו: סנהדרין ל: מנחות מה. ק. א. (ו) כמ"א: דלצבא, (ז) [ויקרא ד, ט] [לקמן ג.ג. ט] [ויקרא כב, ט] [ועי' מוספות געיון כ. ד"ה דלמא כו' שישבו כו' אש. וז"ש מוס' מנחות סנהדרין מ: ד' צענין ומוס' צ"מ טז. ד"ה קוים בכלי, ט] [וכיה ליהא צשמה דמיתו צשוג ומפנש שם (ט) צשמה עלמא אלו מצידו טו.];

תורה אור השלם

1. ואיש כי יאכל קדש בשגגה וסוף חמישיתו יקלו ונתן לכהן את הקדש: ויקרא כב די נפש כי תגעול מעל וקטאה בשגגה מקדשי ה' והביא את אשמו לז' איל תמים מן הצאן בערפרך פסח שקלים בשקל הקדש לאשם: ויקרא טו טו

מוסף רש"י

פרט למזיק. את התרומה (יומא פ) שלם שפרן אובלין או משקן של תרומה ולא נהנה מהן, שאינו חייב (מעילה יט.).

מוסף תוספות

א. [ב]פחות משה פרוטה לאו בר תשלומין הוא. מ"י ה"ט. ב. ו' [לא] הייתי יודע שצריך לשלם תשלומין מעילה. מוס' ר"פ. ג. דהכא משמע דאי לאו בשגגה הוה מחייבין מויד א"כ. מוס' ש"ק. ד. כל היכא דאיכא לאקשורי לקולא ולחומרא. טס.

פרך שלא חייב בה כרת אינו דין שפטר בה המזיד, לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא חייב בהן מיתה כו'. וקשיא לן האי תנא, מעיקרא אלימא ליה כרת דיליף מעילה שהיא במיתה מחייב כריתות בקל וחומר, והדר פריך תאמר במעילה שחייב בה מיתה, מכלל שהמיתה חמורה מן הכרת. ושנינן לעולם כרת חמורה, וכי פריך בפחות מכוית פריך דליתא בחייב כריתות ואיתא במעילה שהיא במיתה, ויליף חטא חטא מתרומה, כתיב במעילה ונפש כי תגעול מעל וחטאה בשגגה מקדש ה', וכתיב בתרומה ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ונרחה.

א) סנהדרין [פג]. פד.
 ב) [קדוש מנ: סנהדרין פד. וזכיה מה: ממור ג. מעילה י: א]. א שבת כה: ד) מנחות כה: תרומות פ"ב מ"ז יצמות פט. ה) זמן העמל על הטורז פ"ב, ו) [נאמנר קדשין פ"ב, ז) [ויקרא ה: ח] וויקרא כב, ט) [דף לב: ז] ז' צילה ג: ג. י) [ויקרא ד, ט) [נכירות יט. א], ט) [ע"י חוס' ב"ה לת. ד"ה וז"ר יומן יומא על. ד"ה ה"י ומה' ב"מ כ"א ד"ה ומה' ב"מ י"ב כב: ד"ה ומה' וכמות טט. סוף ד"ה ה"י ובג"מ ד"ה פשיטא], ובג"מ ד"ה פשיטא,

תורה אור השלם

1. ראשית דגנך תירשך ורצורך ויראשית זו צאנך תתן לו:
 2. בגורת עירך פתגמא ובגמר קדישין שאלתא עד דברת די ידבעת ח"א די שליש עלאה במלכות ויתבנה ושפיל אנשיה וקם עלה: דיאל ד' ר' י

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה ומננס וכו' הכיז דמנני וכל זר לא יאכל: ב) ד"ה מר בריה כ"י בשוגג שאין מתכוין:

גליון הש"ס

תנ"ך ד"ה תתן לו: ה"התך תנאי דאפ"ר חפין בהנאה, י"ט געין לנלוה לא קרן קבא כלל דהא אין יכול לקרות עם תומי' דאסורי ה' לאו לד"י הי' קלאמנין כ' דברים עשאון הכחז כ"י וע"י כ"מיות דף עד ע"א:

מוסר רש"י

הויד במעילה. נהנה מן הקדש שיש בו מעילה נמזר (סנהדרין פ"ב). במיתוה. בידי הטא טמא מתרומה. לזכו דכיהס ליה למודה מתרומה מחכא מעילה (י"ז). כתיב הכא ומנחה בשגגה מקדש ה' וכתיב בתרומה צאלכה בשוגג ולא ינאו עליו מטא (קדושין כ"ב). תתן לו ולא לאורו. חתן לו דבר הראוי לו לאכול, ולא לת לאורו להסיק (שבת כ"ה). בשוגג תרומתו תרומה. לאמנין בכמה דוכמי ולא טשאו עליו טמא בדימס את חלנו, אם אינו קדוש שיסאת מטא לנה מפתן לתוס' ולא הכזה על היפה שמרומתו תרומה (מנחות כ"ה).

כל שעה פרק שני פסחים

הויד. זהנאמ קדש ששגגתה מעילה: ר' אומר נמיסה. כדמפרש גמר טטוא טטוא הנאת קדש מאכילת תרומה כתיב הכא ומטאה בשגגה^א וכתיב בתרומה לא ינאו עליו ותיב^ב אכילת תרומה מה מעילה ותיב^ב צאלכה. רבנן נמי אית להו מילתא דמעילה זהא גזירה שזה גמרי צפרק חמישי דמעילה (דף י"ח): הטעם על הטורז פ"ב, ו) [נאמנר קדשין פ"ב, ז) [ויקרא ה: ח] וויקרא כב, ט) [דף לב: ז] ז' צילה ג: ג. י) [ויקרא ד, ט) [נכירות יט. א], ט) [ע"י חוס' ב"ה לת. ד"ה וז"ר יומן יומא על. ד"ה ה"י ומה' ב"מ כ"א ד"ה ומה' ב"מ י"ב כב: ד"ה ומה' וכמות טט. סוף ד"ה ה"י ובג"מ ד"ה פשיטא], ובג"מ ד"ה פשיטא,

הויד במעילה במיתה רבי היא דתניא^א הויד במעילה רבי אומר במיתה והכמים אומרים באזהרה מאי טעמא דרבי אמר רבי אבהו גמור הטא הטא מתרומה מה תרומה במיתה אף מעילה במיתה ומינה מה תרומה בכזית אף מעילה בכזית ומתקיף לה רב פפא כמאי דרבי רובנן סבורא ליה דילמא כאבא שאול סבייא ליה דאמר יש בה שוה פרושה אע"ג דלית בה כזית והא רב פפא הוא דאמר דאבא שאול תרתי בעי אלא ש"מ הדר ביה מר בריה דרבנא אמר הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שלא עשה בהן שאין מתכוין כמתכוין שאם נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר שפטור האמר במעילה שאם נתכוין להתחמם בגיזי חולין ונתחמם בגיזי עולה שמעל רב נחמן בר יצחק אמר הכי קאמר לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא מתחייב בהן שאין מתעסק כמתעסק שאם נתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר שפטור האמר במעילה שאם הושיט ידו לכלי ליטול חפץ וכך ידו בשמן של קודש שמעל אמר מר בד"א במפורשי תרומה והחמיצה אבל הפריש חמץ תרומה דברי הכל אינה קדושה מנא הני מילי^א אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא ויתן לו ולא לאורו מתיב רב הונא בריה דרב יהושע ז"א אין תורמין מן הטמאה לטהורה ואם תרם בשוגג תרומתו תרומה ואמאי לימא לו ולא לאורו לא קשיא התם היתה לו שעת הכושר הכא לא היתה לו שעת הכושר ודלא היתה לו שעת הכושר היכי דמי כגון דאחמיץ במחובר אבל אחמיץ בתלוש הכי נמי דקדשה א"ל אין בגיורת עירין פתגמא^ב ובבאמר קדישין שאילתא וכן מורין בני מדרשא כוותי כי אתא רב הונא בריה דרב יהושע אמר

ומינה מה תרומה בבית. אע"ג דצפוק כל התדיר (נכחים כ"א): וצפרק נתרא למנחות (דף ק"ז). איכא למ"ד דרבי סבר דון מינה ואוקי צאתה^א הכא אין לומר אוקי צאתה מה מעילה דממון שזה פרוטה אף מעילה לאכילה כן דהא אכילה דהקדש מאכילה דתרומה יליף והיאך יהיה בו מיתה אם לא כשיעור אכילת תרומה דצפוק נהנה ליכא מיתה אלא לאכילה אפילו לרבי דומיא דתרומה ואם תאמר אמאי אין מפרש לא אם אמרת צפוק מלות שלא חייב מיתה עד דהוי כזית כזדי אכילת פרס תאמר במעילה דלפי צפיין כזית הא תנן צפרק הנהנה (מעילה י"ח): צ"ק את המעילה אפי' לזמן מרובה וי"ל דאיכא נמי למיפדך דליף מתרומה שלא ינטרף: אף מעילה בבית. מיתה לר"י דהכא משמע דמחן דליף מטא טטוא צפוקה ליה דמעילה כזית כמו תרומה וכולהו אית להו גזירה שזה צפרק הנהנה (ג"ס ז' ט"ז). יליף מעילה מתרומה למילי טווכא ורבנן לא פליגי ארצי אלא לענין מיתה משום דכתיב זו ולא במעילה ואם כן מ"ט דרבנן^ב דלעיל דלמרי לא אמר שזה פרוטה עד אלא לענין מעילה אכל בתרומה עד שיהא בו כזית: **נתבוין** לחתוך את התלוש וחתך את המחובר. ר"ת מפרש נמלא שזה מחובר^ג דלי נתכוון לחתוך תלוש זה וחתך מחובר אחר מאי איראי נתכוון לתלוש אפילו נתכוון לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר פטור הואיל ולא איתעבידא מחשבתו^ד דתניא צדיק צפרק ספק אכל (כריכות כ). היו לפניו שתי נרות ונתכוון לכבות את זה וכבה את זה פטור: **ותתן** זו וצא אודו. אורי"י דלא איצטריך למישר מלו אלא לר' יוסי הגלילי דאית ליה חמץ מותר בהגהה^ה דלהנך תנאי דאסרי חמץ הקודש דבר הראוי להיות קודש או מתוך לחודיה שאין ליתן אלא מידי דשרי בהגהה לכל הפחות דשייכא ציה מניה ולכן משמע ליה למישר מתן לו דבר הראוי לאכילה ולא דבר שאין ראוי אלא לאורו והיינו

רבינו הגנאל

ולא איכחון מאן דאמר הויד במעילה במיתה אלא רבי, הנתא הויד במעילה ר' אומר במיתה והכמים אומרים באזהרה, ואמרינן מאי טעמא דרבי גמור הטא חטא מתרומה, מה תרומה במיתה דכתיב ומתו בו כי יחללוהו, אף מעילה במיתה, ומינה מה תרומה בכזית חייב פחות מכזית פטור אף מעילה כן, ואסיקנא דודאי רב פפא דאמר אבא שאול בעי תרתי כזית ושוה פרוטה הדר ביה. מר בריה דרבנא אמר (לא) הכי קתני, לא אם אמרת בשאר מצות שכן לא עשה בהן שאין מתכוין כמתכוין, שאם נתכוין לחתוך את התלוש (בשדה) וחתך את המחובר שפטור, האמר במעילה שאם נתכוין להתחמם בגיזי חולין ונתחמם בגיזי עולה שמעל. רב נחמן בר יצחק אמר שאם נתכוון להגביה התלוש וחתך המחובר שפטור, האמר במעילה שאם נתכוון להגביה חלית ליטול חפץ וסך שמן של (תרומה) [קדש] שמעל. בד"א במפורשי תרומה והחמיצה אבל הפריש חמץ תרומה דברי הכל אינה קדושה, ואמאי דאשית דגנך תתן לו, כלומר תתן לו תרומה מה שראוי לו לאכילה ולא לאורו מה שאין ראוי לו, ואע"פ שראוי לאורי, בעינן לו ממשי ומזובינן מדרתן בתרומות פ"ב אין תורמין מן הטמא על הטמא והוה תתן לו תרומה מה שראוי לו לאכילה ולעל לאורו מה שאין ראוי לו, ואמאי דאשית דגנך תתן לו, ופרקינן שאני הכא הדיתה לה שעת הכושר קודם שהטמא, אבל הא דתניא הפריש חמץ תרומה בפסח דברי הכל אינה קדושה, כגון שהוכשרו החטים והחמיצו והן מחוברין קודם קצירתן שלא היתה להם שעת הכושר כלל. ואמרין מכלל דאי היתה לה שעת הכושר, כגון דהחמיצה אחר תלישה הכי נמי דקדשה. אמר ליה רב נחמן בר יצחק אין הכי נמי בבזית עירין פתגמא ובבאמר קדישין שאלותא וכך מורין בני מדרשא כוואתי.

דלמ

גיזי חולין וגיזי עולה ונתכוין ליטול של חולין והלכה ידו על של עולה ומכיר הוא מי עולה ומי חולין אלא שנתכלל במקום אחר דהיינו שאין מתכוין למעשה זה וחייב מעילה דוחטאה בשגגה כל דהו כתיב ולא כתב זה מיעוטא דכתיב בשבת מלאכת מחשבת וכתיב צפוק מלות אשר טטוא זהו^א פרט למתעסק^ב והיינו מתעסק שמתעסק בדבר אחר וזו זה לידו: ר"ג בר יצחק אמר. הא לא הוה ליה למיתני דהא צפוק מלות נמי אם היה מתעסק בחתיכה ואפי' בשל היטר ועלתה צידו חמיכת איסור ואע"ג דאין מתכוין לזו מלאכת מחשבת היא וחייב אלא הכי קאמר לא אם אמרת צפוק מלות שכן לא חייב בהן שאין מתעסק בדבר היטר ושגג צאיסור כיוצא בו כמתעסק בדבר היטר ועלה צידו איסור: שאם נתכוין להגביה את מחובר שפטור ולא עשאו כמתעסק לחתוך תלוש וחתך מחובר: אמר מר כמה דברים אמורים כו' דברי הכל. קאמר ואפי' למאן דשרי הגהה כפסח קאמר: שכן לו. בתרומה כתיב ראשית דגנך וגו': ולא לאורו. אפי' היא ראויה להסיק הואיל ואינה ראויה לאכילה: אין סורמין מן הטמא על הטמא. לכתחלה שמתעסק את הכהן: בשוגג. שלא ידע שטמא זה טמא: שהיפה לו טמא. שראויה כבר לתרומה קודם שנטמא. והא דלעיל צחמץ שלא היתה לו שעת הכושר לתרום ממנו דקודם שחל הפסח היה מחובר והחמיץ במחובר וכל זמן חיבורו לא היה ראוי לחול שם תרומה עליו דראשית דגנך כתיב משגדך ודיגון לשון אסיפה והעמדת כרי הוא: עירין. מלאכים. כלומר תלמידי חכמים שהם כמלאכי השרת אמרי צזית המדרש כמותי דהא דקתני לעיל אינה קדושה צשהחמיץ במחובר קאמר: ובבאמר קדישין שאילתא. מקרא הוא דנתיאל: מורין. מורין הוראה: כוונתי. רב הונא צזיה דרב יהושע אמר. אפילו צשהחמיץ בתלוש נמי קאמר דאינה קדושה:

דלמ